

Zadanie 3.12. Opracowanie i aktualizacja metodyk oceny materiału szkółkarskiego.

Kierownik zadania: dr Paweł Bielicki

Autorzy: pracownicy Zakładu Odmianoznawstwa, Szkółkarstwa i Zasobów Genowych oraz Zakładu Ochrony Roślin Ogrodniczych.

Celem zadania jest opracowanie i aktualizacja metodyk oceny materiału szkółkarskiego na potrzeby urzędowych kwalifikatorów i dostawców materiału szkółkarskiego.

W 2025 r. opracowywano 6 nowych metodyk, które uzupełniły listę metodyk opracowanych wcześniej i udostępnionych na stronie internetowej IO-PIB. W roku sprawozdawczym zostały zamieszczone na stronie internetowej następujące metodyki szkółkarskie:

1. Metodyka pobierania prób materiału szkółkarskiego do oceny laboratoryjnej na obecność wirusa pierścieniowej plamistości tytoniu Tobacco ring spot virus (TRSV) - borówka wysoka i żurawina. Ms.54.01.TRSV-Vaccinium.
2. Metodyka pobierania prób materiału szkółkarskiego do oceny laboratoryjnej na obecność wirusa pierścieniowej plamistości pomidora Tomato ringspot nepovirus (ToRSV) – jabłoń. Ms.55.01.ToRSV-Malus.
3. Metodyka pobierania prób materiału szkółkarskiego do oceny laboratoryjnej na obecność wirusa pierścieniowej plamistości pomidora Tomato ringspot nepovirus (ToRSV)-migdałowiec jadalny, śliwa, śliwa japońska, czereśnia, wiśnia, morela i inne gatunki Prunus. Ms.56.01.ToRSV-Prunus.
4. Metodyka pobierania prób materiału szkółkarskiego do oceny laboratoryjnej na obecność wirusa pierścieniowej plamistości pomidora Tomato ringspot nepovirus (ToRSV) - borówka wysoka i żurawina. Ms.57.ToRSV-Vaccinium.
5. Metodyka pobierania prób materiału szkółkarskiego do oceny laboratoryjnej na obecność wirusa pierścieniowej plamistości pomidora Tomato ringspot nepovirus (ToRSV) – malina, jeżyna i inne gatunki *Rubus ssp.* Ms.58.01.ToRSV-Rubus.
6. Metodyka pobierania prób materiału szkółkarskiego do oceny laboratoryjnej na obecność grzyba *Pucciniastrum minimum* - borówka wysoka. Ms.59.01.P.minimum-Vaccinium.

Opracowane metodyki były wysłane do konsultacji do Biura Nasiennictwa GIORiN. Dopiero po uzyskaniu akceptacji z Głównego Inspektoratu, metodyki zostały zamieszczone na stronie internetowej IO-PIB.

W trakcie realizacji zadania w 2025 r. nie stwierdzono żadnych nowych organizmów szkodliwych. Również nie zmieniły się listy gatunków roślin sadowniczych objętych wymaganiami w zakresie ograniczania rozprzestrzeniania się agrofagów roślin.

W trakcie sezonu sprawdzano „w polu” przydatność nowych metodyk w zakresie sposobów pobierania prób oraz wyboru odpowiedniej części rośliny do testowania. Prace te przeprowadzono w elitarnym sadzie matecznym do pobierania zrazów i na plantacji elitarnej podkładek wegetatywnych.

Po zamieszczeniu na stronie internetowej 6 nowych metodyk szkółkarskich, zostały zaktualizowane znajdujące się w sąsiedztwie metodyk, „karty przeglądowe metodyk”. Zmiany pojawiły się na 4 (z 7) kartach przeglądowych.

Metody laboratoryjne do identyfikacji agrofagów, dla których konieczne jest opracowywanie przedmiotowych metodyk, były monitorowane przez osoby odpowiedzialne za metodyki dla poszczególnych grup agrofagów. Diagnostyka morfologiczna agrofagów i uszkodzeń przez nie powodowanych opierała się na analizie cech morfologicznych z wykorzystaniem nowoczesnego sprzętu diagnostycznego i dostępnych kluczy. Dodatkowo sprawdzano metodyki pod kątem ich aktualności bazując na dostępnych danych literaturowych oraz obserwacjach własnych.

W dniu 23 grudnia 2025 roku odbyło się szkolenie online pt. „Zastosowanie i praktyczne wykorzystanie metodyk szkółkarskich opracowanych w 2025 r.” przygotowane w ramach realizacji zadania celowego 3.12 „Opracowanie i aktualizacja metodyk oceny materiału szkółkarskiego” finansowanego przez Ministerstwo

Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Szkolenie otworzył kierownik zadania - dr Paweł Bielicki, który zapoznał uczestników z tegorocznym zakresem prac związanych z opracowaniem 6 nowych metodyk oraz poszerzeniem zakresu w czterech kartach przeglądowych do metodyk szkółkarskich.

Następnie zostały omówione nowe metodyki opracowane w 2025 roku. Trzy pierwsze były opracowane przez prof. dr hab. Mirosławę Cieślińską. Dotyczyły pobierania prób materiału szkółkarskiego do oceny laboratoryjnej na obecność wirusa TRSV00 - w odniesieniu do roślin *Vaccinium* L., wirusa TORSV0 - w odniesieniu do roślin *Vaccinium* L. i w odniesieniu do roślin *Rubus* L. Czwartą omówioną metodyką była przygotowana przez dr Monikę Michalecką metodyka pobierania prób materiału szkółkarskiego do oceny laboratoryjnej na obecność grzyba *Pucciniastrum minimum* (Schweinitz) Arthur w odniesieniu do roślin *Vaccinium* L. Ostatnie dwie metodyki zostały omówione przez dr hab. Tadeusza Malinowskiego, prof. IO. Dotyczyły pobierania prób materiału szkółkarskiego do oceny laboratoryjnej na obecność wirusa pierścieniowej plamistości pomidora Tomato ringspot nepovirus (ToRSV) – na roślinach z gatunku *Malus* Mill. oraz na roślinach z gatunku *Prunus* L. (migdałowiec jadalny, śliwa, śliwa japońska, czereśnia, wiśnia, morela i in.). W szkoleniu brali udział m.in. pracownicy Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Ośrodków Doradztwa Rolniczego, Centralnego Ośrodka Badania Odmian Roślin Uprawnych i Stacji Chemiczno-Rolniczych oraz producenci materiału szkółkarskiego. Wszystkie dotychczas opracowane metodyki szkółkarskie oraz karty przeglądowe do metodyk są dostępne na stronie internetowej Instytutu Ogrodnictwa - PIB w Skierniewicach.

W 2025 r. w ramach zadania 3.12 rozpoczęto badania dotyczące opracowania nowych i udoskonalenie już stosowanych metod rozmnażania wegetatywnego genotypów pigwowca japońskiego *Chaenomeles japonica* (Thunb.) Lindl. ex Spach. W pierwszej połowie kwietnia założono matecznik do pozyskiwania sadzonek i zrazów wybranych genotypów pigwowca. Do matecznika posadzono rośliny mateczne uzyskane z rozmnażania *in vitro* wybranych klonów i odmian pigwowca japońskiego. Były to rośliny 7 klonów hodowli IO-PIB: 1B/1, 4D/10, 10C/11, 3B/1, 6C/3, 6C/9, 11A/4 oraz 3 odmiany zagraniczne: 'Darius', 'Rasa', 'Rondo'. Pod koniec kwietnia posadzono do szkółki podkładki dwóch klonów pigwy S1 i MA. Podkładki te zostały latem zaokulizowane „oczkami” ww. genotypów pigwowca japońskiego.

Obok rzędów podkładek przeznaczonych do okulizacji posadzono w dużym zagęszczeniu (co 3-7 cm) podkładki wspomnianych klonów pigwy celem uzyskania podkładek dwuletnich. Jesienią zostały one wykopane ze szkółki, umieszczone w chłodni szkółkarskiej, a w lutym/marcu przyszłego roku zostaną zaszczerpione metodą zimowego szczepienia „w rękę” zrazami wybranych genotypów pigwowca.

Wiosną 2025 r. założono też matecznik do rozmnażania pigwowca japońskiego przez odkłady pionowe sadząc rośliny mateczne ww. genotypów. Rośliny mateczne posadzono w standardowej rozstawie - 1,5 x 0,25 m. W pierwszym roku pozwolono roślinom na przyjęcie i optymalny wzrost.

Od wiosny 2025 w szkółce podkładek i na plantacji matecznej prowadzono niezbędne prace pielęgnacyjne dotyczące nawożenia roślin, odchwaszczania, nawadniania oraz ochrony przed chorobami i szkodnikami. Nawożenie podkładek i roślin matecznych oraz ochrona przed chorobami i szkodnikami były wykonywane zgodnie z przyjętymi zasadami integrowanej produkcji szkółkarskiej.